

**SØR-AURDAL GRUNNEIERLAG
BEGNA ELV**

Tingvollbakkin 15, 2930 Bagn. Tlf: 416 06 100

Org.no: 971189940

Dato, 13.12.2016

NVE, Konsesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Høringsuttalelse – Revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringen av Aurdalsfjord, saksnr. 201101286.

Grunnlag for vår uttalelse med merknad:

Sør-Aurdal grunneierlag er en sammenslutning av eiere med grunn med fiskerettigheter i Begna elv innen Sør Aurdal.

Formålsparagrafen i vedtektene sier: «Sør Aurdal grunneierlag skal arbeide for opphjør av fiskebestanden, fremme av fiske som næring, ivareta grunneiernes rettigheter ovenfor vassdragsreguleringer, hevdelse av eiendomsretten og for øvrig ta opp arbeidsoppgaver etter nærmere vedtak på årsmøte. I sitt arbeid skal grunneierlaget søke å ivareta så vel grunneiernes, som den ikke fiskeberettigede befolknings interesse for å drive fiske.»

Grunneierlaget disponerer stangfiske fra land nedstrøms Storebrufoss i Bagn til fylkesdelet. Laget disponerer også stangfiske fra båt i området Grimsrud bru – Fylkesdelet. Laget organiserer 87% av strandlinjen. Det ble i 2010 inngått avtale mellom Sør-Aurdal grunneierlag Begna elv og Nes utmarkslag om disponering av stangfiske til Nes-øset i Sperillen for strekningen fra fylkesdelet. Det disponeres 100%.

Laget har tilrettelagt fiskeplasser med informasjon, gapahuker, søppeloppsamling mv. Det er tilrettelagt for at utviklingshemmede også kan fiske. Gjennomsnittlig fiskekortsalg siste 10 år ligger på 721 pr. år. Laget har siden 1993 stått for «Flåteferd på Begna» på en 8 km lang elvestrekning, Sparkevik – Fønhus med rafting flåter. Omkring 400 gjester har benyttet tilbudet årlig de fleste år.

Revisjonens hovedformål er jfr. NVEs brev av 10. mars 2014 til Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, der det bes om utarbeidelse av revisjonsdokument, er å bedre miljø- og naturforholdene ved å avbøte ulemper og negative virkninger ved utbyggingen. Det opplyses at revisjon også åpner for å vurdere endring i blant annet manøvreringspraksis, minstevannslipp, biotopjusterende tiltak og utsetting av fisk. Det skal etter NVEs syn legges vekt på miljøforbedrende tiltak, og kommunenes krav ligger innenfor det som kan ivaretas gjennom konsesjonsvilkårene. Krav knyttet til økonomiske og privatrettslige forhold omfattes normalt ikke. Reguleringen av Aurdalsfjord har høy prioritet der direktoratene mener det er stort potensial for forbedring av viktige miljøverdier. Det er imidlertid ikke prioritert revisjon av andre reguleringskonsesjoner oppstrøms i vassdraget som kan skje innen 2022, med unntak av Åbjøravassdraget, konsesjon fra 1949, som har prioritet sammen med Aurdalsfjord. Konsesjonene oppstrøms har langt større påvirkning av vannføring i forhold til det som gjelder for Aurdalsfjord.

Grunneierlaget bemerker at en samlet revisjon for konsesjonene oppstrøms Bagn ville gi mer helhetlig og bedre grunnlag for behandling og avbøtende tiltak for området vi representerer.

Laget bemerker at det er sterkt beklagelig og frustrerende at så ikke ser ut til å ville skje. Det registres at det er åpnet for revisjon for Åbjøravassdraget og ber om at det blir tatt hensyn for det som er aktuelle forhold i forbindelse med Aurdalsfjord ved revisjon der. Dette har grunneierlaget ikke blitt gjort kjent med, heller ikke Sør-Aurdal kommune. Berørte organisasjoner for almen interesser har så vidt vi kan se heller ikke fått høringsvarsel om revisjonen for Åbjøravassdraget i forhold til vårt område. Det vises i denne sammenheng til at det for denne reguleringen var omfattende prosedyrer med erstatningsskjønn for ulempene som ble påført. I revisjonsdokumentet for Åbjøravassdraget bemerkes forøvrig at det opplyses: «Konsekvenser for flom og produksjon nedstrøms Bagn er ikke vist i produksjonssimuleringene». Dette er en forsømmelse vi mener bør rettes opp og gi grunnlag for samordning av revisjonene.

I forbindelse med oppgraderingen av Bagn kraftverk vises til NVEs vurdering av konsesjonsplikt for økt slukeevne i Bagn kraftverk, 1. april 2011, der det uttales at uheldige forhold vil være sentrale i en eventuell revisjonssak. Slukeevnen er økt fra 90 til 102 m³. Nedstrøms kraftverksutløpet er minstevannføringen på 6 m³/s. Denne må slippes fra dammen dersom kraftverket står. Det er videre en skjønnsforutsetning at vannføringen gjennom kraftverket ikke kan endres mer enn +/- 30 % i forhold til døgnmiddelet.

Uttalelsene gis med bakgrunn i grunneierlagets formål. Optimale forhold for ørretbestanden og fiske er det viktigste, jfr. formål. Det er her forhold vi ser potensiale for regulanten til å gjøre avbøtende tiltak. Det vises bl.a. til NINA Rapport 1167, Tiltaksanalyse for elvemusling i Begna etter oppdrag fra Vannområde Valdres (2015) og for øvrig NINA Rapport 944 (2014) som omhandler kartlegging av fiskesamfunnet i Begna i vårt område.

Det bemerkes at laget som ble stiftet i 1965 med ovennevnte formål ikke er medtatt i mottakerliste for høringen.

Mest mulig stabil vannføring og økt minstevannføring.

Ovennevnte rapport konkluderer med at elvemuslingbestanden ikke kan karakteriseres som levedyktig. De forhold som har endret seg er i hovedsak skjedd ved vassdragsreguleringen, siden bestanden her gjennom tidene har vært stor og levedyktig med ørretbestand som vandrer på strekningen mellom Sperillen og Storebrofossen i Bagn.

Det erfares fra kontakt med fiskerne ved oppsyn at varierende vannstand i stor grad medfører mindre mattilgang da fisken må endre sine oppholdssteder. Registreringer det vises til gir ikke et fullstendig bilde av situasjonen når det er lav vannføring og reduksjon kan være opp til 30% beregnet etter en lav døgnmiddelvannføring. Flate grunne partier blir tørrlagt.

De senere års hyppige variasjoner som også er dokumentert i revisjonsdokumentet, har påvirket fisk og fiske strekt negativt. Særlig når vannstanden synker forholdsvis raskt vil fisken måtte finne nytt oppholdssted og er vanskelig og fiske. Dette skaper frustrasjon med lite forutsigbare forhold og gir en dårligere opplevelse. For Grunneierlaget betyr det tapte inntekter. Dette har også stor betydning for elvemuslingen. Den er avhengig av næring fra vannet den filtrer (ca 50 l i døgnet) og det er registrert strandet musling som bruker lang tid for å komme tilbake til vann den kan filtrere for å få næring. Finner den ikke tilbake innen rimelig tid går den tapt, og den er utsatt for å bli ødelagt av bl.a. rovfugl.

I kuldeperioder der det er fare for isdannelser medfører hyppige variasjoner til økt erosjon og raskere nedkjøling av vannet ved lav vannføring. Is som har lagt seg brytes opp og river med seg løs masser. Det blir sarr (botnis) i stryk når vannet blir underkjølt, særlig på grunne partier medfører det erosjon med endring av vannstrøm. Stein og grus masser fra elvebunnen fryser inn og blir forflyttet. Bygger elveløpet seg opp ved kjøving og det fryser fast is langs

elvelandet brekker den med seg løs masser og kantvegetasjon når temperaturen stiger og vannstanden varierer. I områdene med løs masser, særlig i sand/silt område i ytre deler av Begnadalen har det skjedd og skjer betydelige erosjonsskader. Det observeres at i stryk og områdene med løs masser har elvefaret endret seg betydelig mange steder etter at reguleringen begynte med Åbjøravassdraget. Dette er særlig uheldig når dette skjer i de beste gyteområdene. Før reguleringen ble elva islagt med stabil is om vinteren og dermed ingen kjøving.

Minstevannføringen ut fra Bagn må bli høyere. I tiden fisk og musling opptar sin næring må vannføringen være så stabil som råd. Variasjon i døgnet når det er under middelvannføring (60m³/s) bør ikke forekomme. Når det er fare for isdannelser vil jevn vannføring med middel vannføring og mer gi minsket erosjonsfare. I kuldeperioder (mer enn -15) bør den jevne middelvannføringen ut fra Bagn være minimum ved hittil registrert middelvannføring og oppgraderes ettersom middelvannføring øker med økt nedbør. Med etter hvert mer vind- og solavhengig kraftproduksjon blir det mer aktuelt med effektkjøring, og dermed varierende vannføring. Vintertemperaturen langs dalbotnen fra Bagn ned til Nes i Ådal er jevnt lavere enn høyere opp i terrenget omkring. Temperaturen langs vassdraget må hensyn tas.

En jevnere vannføring og økt minstevannføring gir også et mer stabilt grunnvannsspeil der dette blir påvirket av elva. Dette bedrer vanntilgang for vegetasjon, bruk av vann fra brønn, og medfører mindre utvasking fra jordmasser der grunnvannsspeilet fra elva påvirker. Det registreres økt forandring med setninger i utsatte jordmasser.

Flomstyring.

Magasinkapasiteten i Aurdalsfjord bør utnyttes så langt det lar seg gjøre for å unngå skadeflom. Med henvisning til bl.a. side 257 i boken Langs Begna i anledning Reguleringsforeningen var 75 år i 1983, medfører full oppfylling av vannmagasinene større fare for skadeflom når den regulerte vannstand er høyere enn før reguleringen. Det er beklagelig at det, slik nevnt ovenfor i denne omgang, ikke kan forandres betydelig på dette for reguleringer oppstrøms Aurdalsfjord, med ev. unntak for Åbjøravassdraget der vi ber om at revisjon kan samordnes. Det henstilles til at dette blir fulgt opp. Når registreringer og verprognoser tilsier fare må vi unngå unødige flomsituasjoner. Vi har hatt tilfeller ved at Strandefjorden blir tappet for sent og forlite. Bestemmelsene om tappingen her virker uheldig: «Etter lavvassperioden om vinteren skal magasinene søkes fylt så raskt som mulig, og de må senere ikke tappes lavere enn 1 m under HRV før 1. september. Det skal likevel ved manøvreringen has for øye at magasinenes flomvassstander og vassdragets flomvassføringer så vidt mulig ikke forøkes.» Forhold med bruk av et tapperelement som medfører økt flom i forhold til normaltstand uten reguleringen må komme fram. At vi blir påført ulemper ved at kraftproduksjonen prioriteres i forhold til at det oppstår skadeflom i slike situasjoner er ikke akseptabelt. Hvordan reguleringen i vassdraget i sin helhet har foregått og foregår i slike situasjoner kan ikke holdes tilbake. Det etterlyses beregninger for optimal flomtapping. Med utsikter til større flomtopper gir dette grunnlag for betydelig ulemper kompensasjon. Når dokumentasjon foreligger må denne gi grunnlag for supplerende høring. Forekommer feil tappe manøvrering må dette utløse avbøtende tiltak og pålegge regulanten betydelig straff.

Endring av klima.

Registreringer i revisjonsdokumentet er foreldet. Med henvisning til NCCS rapport no 2/2015 Klima i Norge 2100, M406/2015 i Miljødirektoratet, vil endrede forhold som har inntrådt bli mer og mer merkbare. NVEs rapport 85/2015, Et væravhengig kraftsystem, - og et klima i endring belyser dette. Det er anbefalt at det for planleggingsformål nyttes data for perioden

1985 – 2014.

De endrede forhold vi har fått må innarbeides i revisjonen. Det vil ifølge det som framkommer og er erfart, bli endret vannføringsmønster med mindre fare for større vårflokker, men hyppigere og større fare for flommer utover i året da det blir mer barmark og større nedbørintensitet. Dette må tas inn og manøvreringsreglementet må endres i forhold til den økte avrenningen.

Forhold til tiltak etter Vanndirektivet.

Plan for vannområdet Vest -Viken er utarbeidet og ligger til godkjenning. Det er her gitt føringer for virkemidler bl.a. for påvirkning på naturmangfold som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet. En forbedring av miljøtilstanden som igjen gir opplevelsesverdier i landskapet knyttet til friluftsliv og reiseliv er påkrevet blir gitt med avbøtende tiltak. Endret vanntemperatur i sommerhalvåret på grunn av kaldt magasin vannet fra kraftverk, særlig Bagn, har gjort elva til en dårligere opplevelse for bading. I kuldeperioder medfører mer åpent vann fuktighet i lufta omkring. Dette gir ulemper med sopp og begroing, betydelig ulempe på hus, redskap mv. og for ferdsel i nærhet av vann. Det kan nevnes glatte veg partier, noe som særlig er erfart på bruer ved utløpet fra Bagn kraftverk. For å sikre gode kjøreforhold kreves det her mer salting/strøing som igjen påvirker miljø og levekår for vannlevende organismer. Disse ulempene og forurensing av elva med dette er ikke kommet fram.

Fiskeundersøkelse

Det forutsettes at gitte pålegg og undersøkelser følges opp. Dette har avgjørende betydning for at vi har en livskraftig ørretbestand slik at elvemuslingen kan formere seg og bli livskraftig. Forholdet med at en større mengde muslinger gir betydelig bedre renseeffekt ved sin filtrering og dermed bedret vannkvalitet må også tillegges betydelig vekt. Elvemuslingen er ikke nevnt i heletatt oss bekjent ved tidligere konsesjon.

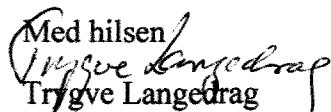
Tiltak og kompensasjon for forringet fiske og flåtedrift.

Med høyere flomtopper og raskt varierende vannføring medfører dette slik vi har erfart fra opplevelsene stangfiskerne gir uttrykk for, at det blir en langt dårligere opplevelse i forhold til at elva ikke var regulert. Bruk av tilrettelagte fiskeplasser og installasjoner blir utilgjengelige ved større flomtopper. Drift av flåteferdstilbudet forringes betydelig særlig ved effektkjøring på lavvannstad og større flomtopper. Dette medfører betydelige tapte inntekter for oss og videre til ringvirkninger for øvrige næringsliv i området. Dette er for vår del hovedgrunnet for at det ved revisjonen pålegges avbøtende tiltak. Avbøtende tiltak kan ikke fullt kompensere for økonomisk tap. Det vises til at laget for ulempene påført fra Eid kraftverk ble gitt erstatning og at det i forhold til lignende saker for øvrig, er det her tale om et betydelig større tap enn det Eid kraftverk har påført.

Det vises til vårt formål i vedtektene. Laget ivaretar befolkningens interesse med tilrettelegging for stangfiske og drift av flåteferd. Når avbøtende tiltak er fastlagt ved revisjonen ber vi om at det blir foretatt nytt skjønn for å klarlegge resterende ulemper.

Denne høringsuttalelse vedtatt på styremøte 13.12.2016

For Sør-Aurdal grunneierlag Begna elv

Med hilsen

Trygve Langedrag
(leder)